

CONVERSA

Joan Roca

INTÈRPRET DE VIOLÍ,
TENORA I SAXOFON,
ARA ES DEDICA A
CONSTRUIR I RESTAURAR
TENORES I TIBLES

RETRAT DE FAMÍLIA

**Els Vilardell
de Vilafant**

UNA DE LES TRES
FAMÍLIES DE VILAFANT
QUE ES DEDIQUEN
ÍNTegrament
A FER DE PAGÈS

PERFILS

**Renada-Laura
Portet**

LLICENCIADA EN
LLENGÜES ROMÀNIQUES,
PROFESSORA, ESCRIPTORA
I ESPECIALISTA EN
ONOMÀSTICA

Jordi Bonaterra

FUTBOLISTA, APASSIONAT
PER LA CULTURA I
RESPONSABLE DE LA
BOTIGA CAN MATAS

Lluís Casadellà

BANQUER JUBILAT I
PRESIDENT D'OMNIUM
CULTURAL A LA COMARCA
DURANT DIVUIT ANYS

INDRET

Lladó

UNA MIRADA...

**Torre Mornau,
molt a prop de Pau**

A PEU

**Una passejada pel
nucli de Castelló**

**Pels voltants
de Cabanes**

alberes

www.alberes.cat

10

2009
2019

DOSSIER

LA FEINA D'ESCRIURE

42 pàgines que ens parlen de les publicacions
d'abans i d'ara a l'Alt Empordà, farcides d'història,
actualitat, política, crítica, natura... i de les
persones que les feien i encara
les fan possibles

PALAU ROBERT
Passeig de Gràcia, 107
08008 Barcelona
Tel. 932 388 091

palaurobert.gencat.cat

Segueix-nos a:

Carme Rusalleda

L'essència del gust

Exposició fins al 29.09.2019
Entrada lliure

#EssenciaDelGust

Amb el patrocini:

7,5 Milions
de futurs

DIRECTOR >

David Pujol i Fabrelles
david@alberes.cat

SUBDIRECTORA >

Roser Bech Padrosa
roser@alberes.cat

REDACCIÓ >

Telèfon 972 46 29 29
revista@alberes.cat

COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO >

Mònica Ayats
Josep M. Barris
José Luis Bartolomé
Pitu Basart
Miquel Bataller
Lurdes Boix
Sara Borrell
Jordi Canet
Josep Clara
Josep M. Dacosta
Antoni Egea
Joan Ferrer
Carla Ferrerós
Joan Ferrerós
Marina Gibert
Jaume Guillaumet
Isabel Guzmán
Joan Juanola
Josefa Juanola
Guillem Mas
Cristina Masanés
Genís Mención
Francesc Montero
Rosa M. Moret
Anna M. Oliva
Anna Pi Vilà
Josep Playà
Arnald Plujà
Jordi Puig
Anna Pujol
Marisa Roig
Ester Seguí
Montserrat Segura
Erika Serna
Lluís Serrano
Josep M. Soldevilla
Anna Teixidor
Joaquim Tremoleda
Núria Trobajo
Enric Tubert
Rosana Vidal
Cristina Vilà

EDICIÓ DE TEXTOS >

Roser Bech Padrosa

IMPRESSIÓ > Agpograf

DISTRIBUCIÓ > GLV

DIPÒSIT LEGAL > GI-460-2009

ISSN > 2013-5270

eg

EDITORIAL GAVARRES

Germà Agustí, 1
17244 Cassà de la Selva
Telèfon 972 46 29 29
www.editorialgavarres.cat

DIRECTOR EDITORIAL >

Àngel Madrià
angel@editorialgavarres.cat

COORDINACIÓ DE PROJECTES >

Dolors Roset
dolors@editorialgavarres.cat

DIRECCIÓ D'ART >

Jon Giere
disseny@editorialgavarres.cat

ADMINISTRACIÓ >

Jaume Carbó
jaume@editorialgavarres.cat

SUBSCRIPCIONS >

Montse Casas
subscripcions@editorialgavarres.cat

ALTRES PUBLICACIONS >

www.cadipedraforca.cat
www.garrotxes.cat
www.gavarres.com

PUBLICACIÓ ASSOCIADA A >

appec
editors de revistes i digitals

> Premis APPEC

'Millor Editorial en Català 2008'

FOTO DE PORTADA:
ELS OBJECTES RELACIONATS
AMB LA FEINA D'ESCRUIRE SÓN
CEDITS PER L'AJUNTAMENT DE
LLADÓ I LA BIBLIOTECA PAGES
DE CLIMENT DE FIGUERES.
AUTOR: JOAN JUANOLA.

SUMARI

4-5

10 ANYS D'ALBERES UNA DÈCADA INTENSA

DAVID PUJOL

6-7

PRIMERS RELLEUS L'ÚLTIMA MERDA DEL CAMPAMENT

JOSEP CLARA (TEXT) // MARINA GIBERT (IL·LUSTRACIÓ)

9-13

ACTUALITAT

14-19

CONVERSA JOAN ROCA

DAVID PUJOL (TEXT) // JOAN JUANOLA (FOTOGRAFIA)

20-25

RETRAT DE FAMÍLIA ELS VILARDELL DE VILAFANT

CRISTINA VILÀ (TEXT) // ROSANA VIDAL (FOTOGRAFIA)

26-31

PERFILS

RENADA-LAURA PORTET / JORDI BONATERRA / LLUÍS CASADELLÀ

MONTSERRAT SEGURA / JOAN MANUEL SOLDEVILLA / PITU BASART (TEXT)
MÒNICA AYATS / JOSEP M. DACOSTA / PITU BASART (FOTOGRAFIA)

33-75

DOSSIER

LA FEINA D'ESCRUIRE

DAVID PUJOL I ROSER BECH (COORDINACIÓ)

77-91

PATRIMONI

ARQUEOLOGIA // ARQUITECTURA // HISTÒRIA // LLENGUA // ART // FAUNA // PLANTES I REMEIS

92-95

INDRET LLADÓ

NÚRIA TROBAJO (TEXT I FOTOGRAFIA) // JORDI PUIG (FOTOGRAFIA)

96-99

UNA MIRADA EN EL PAISATGE TORRE MORNÀU, MOLT A PROP DE PAU

CRISTINA MASANÉS (TEXT) // JORDI PUIG (FOTOGRAFIA)

100-103

A PEU

UNA PASSEJADA PER LA VILA COMTAL

JORDI CANET (TEXT I FOTOGRAFIA)

ENTRE CANYERS, CANALS I HISTÒRIA

GENÍS MENCION I ROSER BECH (TEXT I FOTOGRAFIA)

MEMÒRIA FOTOGRÀFICA RETRATS

JOSEFA JUANOLA (RECERCA FOTOGRÀFICA)

10 anys d'alberes

DAVID PUJOL I FABRELLES DIRECTOR

Una dècada intensa

Celebrem deu anys de la revista *Alberes*. Aviat és dit. Un decenni rellegant aquest petit país nostre no és pas poca cosa. L'escriptor Stephen King, en un llibre sobre la feina d'escriure, es retrata com a humil picapedrer enamorat del llenguatge, a qui l'apassionen els rudiments de l'ofici d'explicar històries en paper. Ens hi sentim identificats. Hem arribat al número 21 i entre tots hem escrit cap a un miler d'*històries*: reportatges de tota mena, converses, retrats, novetats editorials, rutes a peu, mirades literàries, articles d'història, d'arquitectura, de fauna i flora, d'etnologia, de llengua i literatura, de gastronomia...

No hauríem arribat fins aquí –dues mil pàgines!– sense el suport de més de dos-cents col·laboradors –escriptors, periodistes, filòlegs, historiadors, geògrafs, fotògrafs, naturalistes...– que han treballat, tots ells, pel «magre salari de la tinta», en feliç expressió de Joan Fuster. Però ho han fet amb il·lusió, amb empena, amb professionalitat. Els en dono les gràcies públicament, en nom de tot l'equip de l'Editorial Gavarres, i ho faig extensiu, també, a les persones entrevistades que han descabdellat fil, als subscriptors, als ajuntaments, a les institucions supramunicipals, als mecenes i a les entitats culturals –arxius, biblioteques i museus– que han volgut fer-nos costat.

Tothom pot ser complicat, el que costa és ser senzill: per això hem procurat sempre escriure en prosa democràtica, de 'manera lleugera', per utilitzar una expressió que fem servir els pedagogs. Els textos han de tenir un caminar lleuger i seguit, que no vol pas dir ni irrellevant ni frívol. Ja hi ha prou pedres als camins, diu Josep M. Espinàs. Hem intentat, doncs, que els col·laboradors entenguessin que fèiem una revista de divulgació, que havia de ser mengívola per a un públic

ampli i divers, i no pas –perdó– un arreplec de cagallons d'erudició. Ho hem aconseguit, fins ara? Això ho han de dir vostès, els lectors.

Stephen King diu que l'editor sempre té raó: escriure és humà, corregir és diví. En aquests darrers anys amb la Roser Bech hem editat els textos que hem anat publicant com si fossin nostres, mirant de ser respectuosos amb els originals que teníem a les mans, pensant sempre en l'objectiu de fer una revista amena i de qualitat. Si més no, intentar-ho. Tot i algunes badades, que lamentem, mai no hem fet enfadar cap col·laborador –ep! que sapiguem...– i això deu ser per aquesta àurea divina que impregna la feina d'editar textos. L'Àngel Madrià i en Jon Giere han treballat les fotografies –i el tancament de la revista en general– amb la mateixa rigorositat que nosaltres i, pel que sabem, tampoc no s'han fet cap enemic. Amb deu anys, tot plegat és un èxit remarcable. I que duri.

Ja quasi acabo. Després d'una dècada intensa, ha arribat el moment de fer el relleu a la direcció de la revista i per això els anuncio, doncs, que passo el testimoni a la Roser –fins ara subdirectora–, que s'estima aquesta publicació tant o més que jo. I que la millorarà, hi poso la mà al foc.

Ara els hauria d'explicar que no me'n vaig pas del tot, sinó que, fent servir una antiga dita empordanesa, els dic que continuaré 'darrere del canyer', però mirant de no fer nosa: seguiré col·laborant amb l'Editorial Gavarres, ens continuarem veient a les presentacions públiques, sempre que pugui vindré a les activitats i sortides que s'aniran organitzant i, sobretot, conservarem la relació i l'amistat... Però, en fi, com deia aquell, explicar-los més coses seria innecessari. Estiguin bons, i que ho passin bé 🍀

Retrats de les vint persones entrevistades a la secció 'Conversa' al llarg d'aquests deu anys; alguns d'ells, malauradament, ja no són entre nosaltres.

conversa amb el músic i lutier figuerenc **Joan Roca**. EN JOAN ÉS DELS POCS CONSTRUCTORS DE TIBLE I TENORA QUE QUEDEN A CATALUNYA, QUE PER DESGRÀCIA ES COMPTEN AMB ELS DITS D'UNA MÀ, I ENCARA EN SOBREN. VA ESTUDIAR SOLFEIG, VIOLÍ I TENORA DES DE BEN PETIT I, JA DE GRAN, DE MICA EN MICA, ES VA CONVERTIR EN FABRICANT D'INSTRUMENTS DE COBLA. ARA JA HO FA BEN BÉ PER DIVERTIR-SE, SENSE CAP AFANY LUCRATIU, I HO COMPAGINA AMB ALTRES DUES GRANS AFICIONS: LA PESCA I LA FEINA A L'HORT. HA TOCAT AMB EL CONJUNT PANAMÀ, LA PRINCIPAL DE FIGUERES, LA PRINCIPAL DE PALAFRUGELL, L'ORQUESTRA COSTA BRAVA, LA PRINCIPAL DE GIRONA, LA CIUTAT DE GIRONA I LA PRINCIPAL DEL ROSSELLÓ.

DAVID PUJOL TEXT

JOAN JUANOLA FOTOGRAFIA

Joan Roca

Vaig conèixer en Joan Roca un dissabte del mes de maig que, amb l'amic Joan Juanola, li vam anar a fer les fotografies per il·lustrar aquesta entrevista. En aquella ocasió ja vam xerrar molt, tots tres, però vam quedar que un altre dia hi aniria tot sol, i conversàriem tranquil·lament, amb una mica més d'ordre i un aparell d'enregistrar. Per això, quan hi vaig tornar, al cap d'una setmana, ja no vaig haver de fer la primera pregunta sinó que ell mateix va engegar...

—«Vaig néixer a Ventalló el 7 de desembre de 1944. A final d'any faré 75 anys. Els meus pares es deien Àngel i Maria, i érem tres germans, la Dolors —la gran—, en Jaume —el mitjà— i jo, que era el petit.»

DAVID PUJOL. La Bisbal d'Empordà, 1965. Mestre i pedagog
JOAN JUANOLA. Olot, 1962. Fotògraf

—Vàreu fer la infància, doncs, a Ventalló.

—«Sí, fins que vaig tenir setze anys. Els primers anys vaig anar a l'escola a Ventalló però, per aquelles coses dels pobles —el mestre em tenia arraconat per qüestions polítiques—, el meu pare em va fer plegar i, a set anys, em va fer anar a l'escola de Torroella de Fluvià, i m'hi vaig estar fins que en vaig tenir onze. Quan la meva germana es va casar i va anar a viure a Barcelona, jo hi vaig anar durant dos anys, en una acadèmia de Sants. Allà hi vaig aprendre el francès.»

—I quan vau començar a estudiar música?

—«Quan tenia set anys vaig començar a fer solfeig i, al cap d'un parell d'anys, vaig estudiar violí amb en Joan Saliner

retrat de família Els Vilardell de Vilafant. A VILAFANT QUEDEN TAN SOLS TRES FAMÍLIES QUE ES DEDIQUIN ÍNTEGRAMENT A LA PAGESIA O A LA RAMADERIA. UNA D'ELLES ÉS LA FAMÍLIA VILARDELL. L'EMPENTA, EL TREBALL CONSTANT I LA NECESSITAT D'ADAPTAR-SE ALS NOUS TEMPS ELS HA PORTAT A ESPECIALITZAR-SE EN EL MÓN DE L'HORTA, UN CAMÍ QUE UNEIX LES ACTUALS GENERACIONS AMB AQUELLES QUE LES PRECEDIREN.

CRISTINA VILÀ TEXT
ROSANA VIDAL FOTOGRAFIA

Pagesos dedicats a l'horta

Cebrià Vilardell Quer (1958) s'asseu entre la seva dona Enriqueta Prats Casas (1961) i el seu fill Albert Vilardell Prats (1981) mentre desgrana, a poc a poc i davant la mirada de la seva jove Natàlia Muñoz i la seva neta Mar Vilardell, la història de la família. A voltes, fer aquest exercici no és fàcil però, en el seu cas, en Cebrià té els records molt vius sobretot dels Quer, és a dir, de la seva família materna. Explica que els seus avis, en Sebastià Quer Beya i l'Anna Sala Marquès, es van instal·lar a can Rateta, una casa molt antiga de Vilafant. La família feia de pagès i en Sebastià, a més, era rajoler, un ofici molt estès al poble. Allà va néixer la que seria la seva

mare, Agustina Quer Sala (1921). No va ser pas filla única. Va tenir un germà més petit que va marxar a França durant l'etapa franquista i no va tornar. Els dos infants, però, van quedar aviat orfes de mare, quan aquesta va morir de tifus. Aleshores, l'Agustina tenia tan sols tres anys. Qui els va criar, doncs, va ser l'àvia i el pare Sebastià, que no es va tornar a casar.

Per la seva part, els avis paterns, Narcís Vilardell i Emília Armans, eren originaris de Galliners, un poblet de la comarca veïna del Pla de l'Estany. Ja instal·lats a Vilafant, eren coneguts com a can Massagols, i més antigament els de cal Ciego. «Són aquells malnoms

que tenien moltes cases dels pobles», explica. En aquesta casa, ubicada al mig de Vilafant, va néixer el seu pare, Pere Vilardell Armans (1919). Era el petit de nou germans, tres dels quals van morir durant la infantesa. Eren una família de pagès però, a més, feien de traguers fins que va arribar la mecanització.

Coses de la vida, en Pere i l'Agustina es coneixien de sempre. Eren veïns. Vivien al mateix carrer Sant Cebrià i només els separaven dues cases. Els dos van anar a escola al poble. En Pere Vilardell, però, va anar-hi poc, el temps just per aprendre, ben bé, «a llegir i a escriure». A casa, amb tants germans, calia treballar de valent. En canvi,

CRISTINA VILÀ. Figueres, 1972. Periodista
ROSANA VIDAL. Cabezuela del Valle (Càceres), 1983. Fotoperiodista

l'Agustina, fins i tot, va iniciar els estudis de batxiller «i en català». En Cebrià encara recorda haver vist llibres per casa d'aquella etapa i que ara conserva la seva germana. De fotos de la parella no n'hi ha. No hi havia gaire temps. En Pere era un home «molt pencaire» i també molt casolà. De fet, no sortia quasi mai de casa seva. «L'únic cop que va sortir de viatge va ser quan es va casar, que van anar a Montserrat», comenta el net, l'Albert Vilardell. «Era la seva manera de ser», reconeix la dona d'en Cebrià, l'Enriqueta Prats.

En Pere va marxar aviat de casa. Evidentment, calia forjar-se un futur perquè, com que era el petit, no era l'he-

reu que es quedava a casa. Ho va ser un dels germans mitjans quan el gran va desaparèixer al front de Terol mentre deixava dona i fills. En Pere també va viure de prop la guerra, en aquest cas, formant part de la quinta prèvia a la del biberó, dins del bàndol republicà. I acabat el conflicte, li va tocar fer el servei militar: primer, a recuperació d'armament a Castejón de Navarra, i, després, a Reus, d'ordenança al camp d'aviació. En total, set anys de la seva vida. «Ell sempre va dir que la guerra havia estat molt dolenta però que pitjor havia estat la postguerra», rememora el seu fill. De la contesa li va quedar la rancúnia envers aquells que van marxar,

sobretot els polítics. «Els havien deixat sols», explica en Cebrià, que assegura que el seu pare no en parlava gaire, de tot això. «No els hi agradava explicar tot el que havien viscut, per ells era un mal record», afirma.

Tornar de la mili i casar-se. Quan en Pere va tornar de la mili, es va casar amb l'Agustina. Era un 14 d'abril de 1945. Els primers temps van viure a casa d'un oncle i, més tard, ja s'instal·laren a casa de l'àvia i el pare de l'Agustina. «Sempre explicaven que la primera nit els hi van haver de deixar un matalàs per dormir perquè no tenien res», recorda el seu fill Cebrià. Per tirar endavant,

La família Vilardell davant d'uns cirerers florits.

MEMÒRIA FOTOGRÀFICA > RETRATS

M1

Retrat d'estudi de cos sencer d'un nen en record de la seva comunió solemne a Perpinyà.

ANY: 1930-1935
AUTOR: MARTY PHOTO
PROCEDÈNCIA: FAMÍLIA JUANOLA PAGÈS, DE NAVATA

M2

Retrat d'estudi de dos infants amb una nina al mig, la nena està asseguda al banc mentre que el nen està a peu dret.

ANY: 1920-1925
AUTOR: FOTÒGRAF JOAN CORNEY, DE FIGUERES
PROCEDÈNCIA: INSPAI, COL·LECCIÓ JOAQUIM CABEZAS

M3

Retrat d'estudi amb quatre joves vestint americana i corbata, amb barrets i gorres, i simulant tocant dos ukeleles i un llaüt. D'esquerra a dreta: Venancio Lloveras, Carles Rigall de Palamós, Joan Bagué de Ventalló i un altre que li deien el Ros, que feia de mosso.

ANY: AL VOLTANT DE 1945
AUTOR: NO IDENTIFICAT
PROCEDÈNCIA: ACAE, FONS DE VENANCIO LLOVERAS, DE VENTALLÓ. CEDIDA PER LA DOLORS LLOVERAS DE VENTALLÓ

DOSSIER

LA FEINA D'ESCRIURE

DAVID PUJOL I ROSER BECH > COORDINACIÓ

Identitat local	34	DAVID PUJOL [La Bisbal d'Empordà, 1965. Mestre i pedagog]
Voluntat de premsa pròpia	36	JAUME GUILLAMET [Figueres, 1950. Periodista i doctor en Història]
Pascuet: publicista i editor	39	JOAN FERRERÓS [Figueres, 1952. Filòleg i historiador]
'Empordà Federal'	40	ANNA TEIXIDOR [Figueres, 1978. Periodista]
L'escriptura a Empúries	42	JOAQUIM TREMOLEDA [Lladó, 1962. Historiador]
'Canigó', amb vocació cívica	44	FRANCESC MONTERO [Figueres, 1981. Filòleg]
Les publicacions de Castelló d'Empúries	47	MARISA ROIG [Sant Pere Pescador, 1963. Historiadora i arxivera]
Les revistes de l'Escala	48	LURDES BOIX [L'Escala, 1957. Historiadora i arxivera]
I la crisi dels 40 va arribar a 'La Nava'	51	JUSA JOANOLA [Navata, 1979. Llicenciada en Història de l'Art]
Informar des de l'Ajuntament	52	ANNA PI VILÀ [Vilopriu, 1985. Llicenciada en Història]
El 'Sol Ixent', de Cadaqués	56	CRISTINA MASANÉS [Manresa, 1965. Escriptora]
Recuperar una capçalera	58	ENRIC TUBERT [Aguilana, 1954. Llicenciat en Història de l'Art]
Una aventura singular	59	ENRIC TUBERT
'L'Esquerda de la Bastida'	60	LLUÍS SERRANO [Figueres, 1975. Historiador]
'La Verna', una font documental	62	ISABEL GUZMÁN [Figueres, 1964. Historiadora]
A Palau, 'Saverdera XXI'	63	JOSÉ LUIS BARTOLOMÉ [Areny de Noguera, 1954. Filòleg]
Portbou, Colera i Llançà	64	ARNALD PLUJÀ [Garriguella, 1947. Historiador]
El revister de Roses	66	JOSEP M. BARRIS [Salt, 1966. Historiador i arxiver]
La 'Revista de Garriguella'	68	JOSEP PLAYÀ [Castellgalí, 1957. Periodista]
L'enciclopèdia del Mont	69	JOAQUIM TREMOLEDA
Hebdomadaris de la comarca	70	JOAN FERRERÓS
Les revistes escolars	72	ROSA M. MORET [Rabós d'Empordà, 1970. Mestra i pedagoga]
De curta durada	74	ERIKA SERNA [Wasserlos, 1963. Historiadora i arxivera]
'Massana', de nord-enllà	75	JOSEP M. DACOSTA [Figueres, 1962. Biòleg i naturalista]

Una màquina d'escriure
dels anys 30 del segle
passat. FOTO: Joan Juanola.

Identitat local

David Pujol i Fabrelles > TEXT

Aprofitant l'avinentsa del desè aniversari de la nostra publicació vam pensar de dedicar el dossier al periodisme local. Repassar les publicacions que hi ha i que hi ha hagut a la comarca en els darrers anys i, d'aquesta manera, fer un reconeixement a totes aquelles persones que, sovint de manera desinteressada, han ajudat a fer cultura des de la revista del poble.

Comencem amb un article d'en Jaume Guillamet en el qual repassa resumidament la història de la premsa comarcal des del 1809 fins als nostres dies. Del seu article n'he extret el títol d'aquest recentrament: en Jaume explica que la majoria de les publicacions de què parlem no són professionals, ni tan sols imprescindibles com a òrgans d'informació, però, en canvi, són afirmació de la identitat local i expressions de civilitat i cultura. En Joan Ferrerós complementa aquesta introducció amb un destacat dedicat al periodista, editor i bibliotecari Rafael Pascuet, traspasat recentment. L'Anna Teixidor ha escrit la història del setmanari republicà *Empordà Federal*, que va ser un referent informatiu del primer terç del segle XX, del 1911 al 1938.

En Joaquim Tremoleda fa un salt important en el temps i escriu una peça sobre Empúries, on s'han conservat molts testimonis textuais ja que en aquesta ciutat

i en el seu entorn van conviure tres cultures que tenien escriptura pròpia: els ibers, els grecs i els llatins.

En Francesc Montero ha escrit la història de la revista *Canigó* (1954-1983), impulsada per Xavier Dalfó i dirigida, en la seva última etapa, per Isabel Clara-Simó. La Marisa Roig ens parla de les publicacions de Castelló d'Empúries, des de la *Fulla Dominical* del 1921 fins a *La Muga*, que va plegar el 2015, entre moltes d'altres. Amb la Lurdes Boix fem un repàs per moltes de les revistes de l'Escala: *La sardana*, *Costa Brava*, *El Borinot*, *L'Escalenc*, *Camí de Ronda*... sense oblidar els llibrets de la festa major, de l'aplec de la sardana i els *Fulls d'Història Local*, que van sortir durant vint-i-cinc anys, del 1989 al 2014. La Jusa Juanola ens parla de *La Nava*, una revista d'informació municipal de Navata, ara desapareguda.

L'Anna Pi ha fet una recerca minuciosa i ha pogut saber que 48 dels 68 ajuntaments de l'Alt Empordà – un 70% – publiquen o han publicat un butlletí d'informació municipal. Alguns d'aquests butlletins, explica, tenen format de revista local, amb notícies relacionades amb el municipi, dades d'interès, reportatges i entrevistes, espais per a les entitats... La Cristina Masanés ha anat a trobar en Mútur Mor, de Cadaqués, amb qui ha parlat de la revista *Sol*

FOTO: Joan Juanola.

Ixent, tant de la primera època, iniciada el 1923, de la segona, començada el 1989, com de la tercera, de l'any 2004 fins avui.

L'Enric Tubert escriu la història de la revista d'Agullana *El tap de suro*, que va sortir des de l'any 1984 com a butlletí de l'Associació de Veïns d'Agullana fins al 1992, quan es va publicar el darrer número, el 22. També fa una peça de l'antiga revista *Lo tap de suro*, que va durar només un any, del gener al juny del 1897. *L'Esquerda de la Bastida*, editada i dirigida per Ivan Sanz, va sortir durant més de vint anys a la Jonquera: en Lluís Serrano ens en parla. Un dels aspectes importants de la revista, ens diu en Lluís, va ser l'agermanament amb la revista *Massana* –liderada per Andreu Capeille–, de la qual també ens parla en Josep M. Dacosta en una altra peça.

En el monogràfic parlem també de la revista *La Vèrna* d'Espolla, en un article signat per la Isabel Guzmán, en el qual ens explica que la publicació –editada per l'Associació Cultural La Fraternal Espollenca– té com a objectiu recollir les petites grans històries del poble. José Luis Bartolomé ha escrit un destacat sobre la revista *Saverdera XXI*, de la qual és, actualment, un dels capdavaners. A l'Arnald Plujà li vam encarregar un article sobre les revistes dels pobles de la Mar d'Amunt –Portbou, Colera i Llançà– i ens ha parlat de *La Voz de Colera*, *El Duende*, *Destellos*, *La veu de Portbou*, *El Full*, *Nova vida*, *Miranda* i *La Farella*, entre d'altres.

Josep M. Barris ha escrit sobre la premsa periòdica rosinca que, sobretot, ha sorgit amb la restauració democràtica de la vida local. L'arxiver explica que al llarg del segle XIX la potència social i política de Figueres va ser tan remarcable que l'esquifit noticiari rosinc passà inexorablement per les pàgines de la premsa de la capital. El periodista Josep Playà historia la *Revista de Garriguella*, una publicació nascuda el 1986 i que aquest 2019 ha arribat al número 34: amb més de trenta anys

d'història ha passat a formar part de la identitat cultural del poble.

Joaquim Tremoleda ha escrit un apunt sobre la revista religiosa *La Mare de Déu del Mont* (1928-1934), dirigida per Pere Vayreda i finançada per Joan Noguer. Joan Ferrerós ha redactat un article sobre els dos setmanaris de la comarca: *Hora Nova* –nascut el 1977– i *Setmanari de l'Alt Empordà* –que té els orígens remots el 1942–. La Rosa M. Moret ha fet un reportatge sobre les revistes escolars, des de les més antigues fins a les actuals i, finalment, l'Erika Serna ha escrit sobre les publicacions efímeres de la comarca, algunes de les quals van treure només un sol número.

Hem parlat, doncs, de més de cent publicacions de la comarca, d'ara i d'abans. Darrere d'aquestes iniciatives molt sovint hi ha hagut, o hi ha encara, un grup de persones que de manera desinteressada, hi ha esmerçat esforç i il·lusió. A vegades també una gran professionalitat. Amb aquest dossier, com diem en començar, la revista *Alberes* els vol fer un petit homenatge 🍷

El setmanari 'Hora Nova' es publica des de l'any 1977 // PROCEDÈNCIA: Ajuntament de Girona. CRDI (Fons Diari de Girona-Quim Roser).

‘Empordà Federal’

AQUEST SETMANARI REPUBLICÀ, FEDERAL I CATALANISTA (1911-1938) VA SER EL REFERENT POLÍTIC I INFORMATIU DEL PRIMER TERÇ DEL SEGLE XX A FIGUERES I TOT L'EMPORDÀ

Anna Teixidor > TEXT

«Amb la República al cervell i Catalunya al cor» és la màxima pronunciada pel polític Josep Puig Pujades, que va sintetitzar l'ideari d'un dels periòdics històrics de Figueres que va exercir una major influència. *Empordà Federal* (1911-1938) va ser l'exponent periodístic del catalanisme progressista que entroncava amb l'ideari i els valors del republicanisme d'arrel federal. La gestació d'aquesta idea –cerebral i passional– i del portaveu que les defensà culminava la llarga tradició republicana federal que va sorgir a l'Empordà durant la primera meitat del segle XIX i que es mantingué fins al primer terç del segle XX.

La capçalera va aparèixer el dissabte 8 d'abril de 1911 com a setmanari de la Unió Federal Nacionalista Republicana, encara que va donar suport a diverses sigles del republicanisme –Partit Republicà Català i Partit Republicà Federal Nacionalista de les comarques gironines– i, durant la dècada dels trenta, s'adherí a Esquerra Republicana de Catalunya.

La intenció inicial del grup era reconvertir la vella capçalera de l'històric *El Ampurdanès* (1861-1913) en *L'Empordanès*. Una pretensió que va quedar estroncada per la negativa del propietari i editor del periòdic, Josep Rubaudonau, figuerenc de bona posició econò-

mica que havia exercit càrrecs rellevants durant la Primera República. Els promotors del nou setmanari consideraven que aquell periòdic, malgrat el seu federalisme, defensava un excés d'espanyolisme del qual volien defugir. Tot i la influència que exerciria, el precedent més immediat del setmanari fou *Empordà*, un periòdic nacionalista republicà aparegut l'abril de 1908 de vida curta però del qual en va mantenir l'ideari i la continuïtat entre els seus promotors.

La creació d'*Empordà Federal* va tenir lloc mig any abans de la convocatòria d'eleccions municipals, en un moment de màxima efervescència de les tertú-

Primera redacció d'*Empordà Federal*. Dempeus i d'esquerra a dreta, en Francesc Canet, en Frederic Campà, en Rafael Ramis, en Josep Puig Pujades, en Francesc Batet, en Marià Pujulà i en Josep Baró. Asseguts, en Josep Pous i Pagès, l'Ignasi Iglésies i l'Ignasi Ribera i Rovira. Any 1936 // PROCEDÈNCIA: Arxiu Josep Fajol.

— Josep Puig Pujades, el director ideològic

lies polítiques. El Centre Republicà, la rebotiga de la farmàcia Cusí i la Llibreria Canet eren els punts de reunió setmanal entre els amics i companys que el redactaven i que volien influir decisivament en el curs polític.

La redacció fundacional. La primera redacció del periòdic estava formada per un grup de joves que tenien ocupacions diverses amb un interès creixent per la política i el periodisme. La majoria estaven cridats a desenvolupar un paper destacat en la política municipal. Eren Marià Pujulà, Joaquim Cusí, Josep Baró, Frederic Campà, Rafael Ramis, Josep Puig Pujades, Francesc Batet, Francesc Canet i Abdó Ventura. Les seves edats oscil·laven entre els 22 i els 44 anys. De capacitat econòmica mitjana, formaven part de la burgesia comercial figuerenca. Es tractava d'un grup heterogeni tant per les seves edats com per la seva formació acadèmica, però amb particularitats comunes: d'una banda, no se sentien identificats per cap de les entitats polítiques i socials que hi havia aleshores a la ciutat; d'altra banda, consideraven que el règim de la Restauració havia conduït els catalanistes com ells a la resignació davant de tot canvi polític.

Així mateix, el periòdic es nodria de corresponsals a Barcelona i a Girona —Alexandre Planas i Carles Rahola, inicialment— i tenia una llarga nòmina de col·laboradors que, en ocasió dels números extraordinaris, s'ampliava notablement amb polítics i intel·lectuals de primer ordre —Carles Costa, Ramon Noguer Comet, Hipòlit Nadal-Mallol, Gabriel Alomar, Ignasi Iglesias, Alfons Maseras i Prudenci Bertrana, entre molts altres—.

De fet, aquests suplementes que van aparèixer amb certa regularitat eren el que diferenciava aquesta publicació de

Josep Puig Pujades (Figueres, 1883-Perpinyà, 1949) va ser la veu i la direcció del projecte ideològic i cultural del catalanisme republicà que es va materialitzar amb el periòdic *Empordà Federal*. Els seus orígens socials van condicionar la carrera a la qual el pare el predestinà —convertir-se en sastre i seguir el negoci familiar—, malgrat la seva vocació per la medicina. A la llarga, aquesta ocupació comercial li va permetre seguir amb les que van ser les seves vertaderes passions: la política i l'escriptura. En l'àmbit polític, va ser regidor a l'Ajuntament de Figueres, membre de l'assemblea de representants dels ajuntaments que va rebre el nom de Diputació Provisional de la Generalitat de Catalunya, comissari de la Generalitat de Catalunya a les comarques gironines, diputat a Corts i cònsol a Perpinyà i a Lió. També va ocupar càrrecs de responsabilitat en l'organigrama local i general d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Arran dels Fets d'Octubre de 1934, Puig Pujades, que era el representant de la Generalitat de Catalunya a Girona, va ser detingut i condemnat, i va esdevenir un símbol de la injusta repressió. La seva elecció com a diputat a Corts el febrer de 1936 i l'amnistia li van permetre reprendre les seves tasques polítiques.

Com a escriptor, va ser autor de novel·les, nombrosos contes, peces teatrals i una producció periodística voluminosa amb més de mig miler d'articles publicats a una seixantena llarga de capçaleres. De fet, el seu compromís intel·lectual i l'activisme cultural es va traduir en algunes fites cabdals. La projecció del monument de Narcís Monturiol a la placeta baixa de la Rambla i la biografia més cèlebre de l'inventor de l'Ictineu. També fou mecenes de joves artistes, especialment del pintor Salvador Dalí amb qui l'unia una forta amistat amb el seu pare. Com tants d'altres republicans que van veure frustrats els seus somnis, mai va tornar de l'exili i va morir a Perpinyà el març de 1949 //ANNA TEIXIDOR

la resta de coetanis a la ciutat. Destacaven tant per la vàlua dels seus col·laboradors com per la qualitat de la factura tècnica i el seu interès temàtic amb un pes específic dels de caràcter polític.

A les seves pàgines també s'hi podien seguir acèrrimes polèmiques periodístiques amb alguns periòdics coetanis. Van ser especialment interessants les mantingudes amb la publicació catalanista i catòlica dels germans Macià de Vilafant, *La Veu de l'Empordà*.

Tres vides i dues suspensions. El republicanisme federal catalanista va

marcar decisivament la trajectòria del setmanari que va tenir tres etapes corresponents a diversos moments polítics. La primera va coincidir amb el període final de la Restauració i s'allargà fins a les primeres setmanes de la Dictadura de Primo de Rivera (1911-1923), quan l'autoritat militar el va suspendre.

Durant aquests anys, des de les seves pàgines es va lluitar en contra del caciquisme i a favor d'una autèntica democràcia. També va ser un instrument per reivindicar algunes mesures que considerava fonamentals per a la millora general del país i de Figueres.

En Josep Puig Pujades.

‘Canigó’, amb vocació cívica

L'ATREVIMENT, PROFESSIONALITAT I AMPLITUD D'INTERESSOS VAN CONVERTIR LA REVISTA IMPULSADA PER XAVIER DALFÓ EN UN REFERENT DES DE LA SEVA APARICIÓ L'ANY 1954

Francesc Montero > TEXT

La primera postguerra va estar marcada per la migradesa en el terreny periodístic, i l'Empordà no en va ser una excepció. Per això, quinze anys després de la victòria franquista, la iniciativa d'un grup de joves periodistes amateurs caracteritzats pel dinamisme i l'entusiasme va significar una alenada d'aire fresc.

Amb el dibuix del cim pirinenc i les lletres nevades a la capçalera, obra del pintor Ramon Reig, el març de 1954 va néixer *Canigó*. Revista Literaria, Cultural Deportiva. Amb un tiratge de 300 exemplars i un preu de quatre pessetes, estava impulsada pel figuerenc Xavier Dalfó, que des d'estudiant havia mostrat inquietuds periodístiques i anys després seria també corresponent de *La Vanguardia*, *El Correo Catalán* i *L'Indépendant*. Fill de comerciants de roba i nebot de l'escultor Frederic Marès –ben posicionat en l'escenari del moment–, amb vint-i-un anys Dalfó va embarcar una colla d'amics en un

projecte que al primer editorial es declarava mogut «por el solo noble deseo de taponar el hueco que representaba no tener [...] unas páginas que recogieran el sentir literario y cultural del Ampurdán» i convertir-se en «portavoz noble de este sentir ciudadano». Joan Puig Dalmau, l'únic que disposava de l'imprescindible carnet de periodista, era l'assessor de direcció. Al cap de poc seria rellevat per Joan Soler, periodista amic de Marès que exercia des de la distància i ni tan sols coneixia Dalfó. Completaven el consell de redacció noms que esdevindrien rellevants en l'àmbit cultural: Josep M. Bernils, Vicenç Burgas, Baldomero Salabert –amo del cafè Nouvel de Figueres, on es reunia la redacció–, Jaume Felip i Arturo Jacomet.

En els inicis, és destacable la implicació de Frederic Marès, segons consta en la correspondència amb Dalfó que es conserva a l'Arxiu de la Democràcia de la Universitat d'Alacant. Per exemple, l'11 de gener de 1954 informava que havia intercedit davant Juan Aparicio, delegat Nacional de Premsa i Propaganda i màxim responsable de la censura franquista, per obtenir el permís de publicació i desitjava que la revista es convertís en «el inicio de una campaña intelectual, artística, económica, y por qué no, deportiva, digna de nuestra tierra. [...] Como te dije,

Aparicio estuvo en mi Escuela, le hablé de vosotros y él me dijo que había firmado el permiso antes de salir de Madrid.»

Col·laboradors il·lustres. Al cap de pocs mesos, la redacció va incorporar noms il·lustres com el veterà periodista Manuel Brunet –col·laborador de l'important setmanari *Destino*–, Ramon Guardiola –futur alcalde de Figueres–, l'escriptor Joan Guillaumet, el periodista Miquel Alabrús –fruit de l'absorció per part de *Canigó* d'*El Ampurdanés*, creat el 1948– i l'historiador Rafael Torrent. Segons una nota de gener de 1955, *Canigó* tenia una «voluntad de periodismo puro amateur, deporte intelectual». També declarava que treballaven «por el 'veneno' que desprende el periodismo [...] sin más satisfacción que la letra impresa». Amb els anys, la llista de col·laboradors va esdevenir extensa i variada: Víctor Català, Rafael Sánchez Mazas, Carles Fages de Climent, Octavi Saltor, Rafael Santos Torroella, Pilar Nierga, Josep Palau i Fabre, Pere Calders, Maria Àngels Anglada, Jaume Miravittles, M. Àngels i Montserrat Vayreda, Alexandre Deulofeu, Joan Subias, Albert Gurt, Eduard Puig Vayreda, Jaume Maurici...

Impresa majoritàriament a Gràfiques Trayter de Figueres, *Canigó* va destacar pel grafisme modernitzat, l'arrelament al territori i una visió socialment oberta. S'emmirallava clarament

Isabel Clara-Simó va assumir la direcció de la revista 'Canigó' l'any 1973. La imatge és de l'any 1993 // PROCEDÈNCIA: Ajuntament de Girona. CRDI (Fons El Punt-Lluís Serrat).

en *Destino*, el setmanari més important de la postguerra catalana. Amb tot, la redacció no es va limitar a la confecció de la revista: va organitzar excursions, cineclubs, sortides teatrals i va crear una editorial, tal com havien fet també *Destino* i *El Ampurdanés*. Però en el primer balanç, el febrer de 1957, va replantejar les aspiracions: havia pretès «*en su ímpetu juvenil, quizás alcanzar [...] horizontes demasiado anchos*» i va orientar «*los sentidos sobre las tierras más cercanas y queridas, para verlas y auscultarlas de modo más entrañable*». Tot i això, es negava a fer «*localismo de vía estrecha*», aspirava a ser «*autóctona y universal*» i fer crítica exempta de personalismes. A partir d'aquí, volia convertir-se en «*portavoz en nuestra tierra y embajador más allá de las precisas montañas que delimitan esta llanura que el mar besa*».

Com va declarar Jaume Guillaumet a la *Història de la premsa de Figueres*, la revista «va marcar una referència qualitativa en l'evolució de la premsa catalana d'aquests anys». Malgrat definir-se com un *hermano menor* d'*Ampurdán* i *Vida Parroquial*, aviat va marcar la di-

ferència. Tot i l'adopció dels postulats del règim i una certa col·laboració mai entusiasta, als anys seixanta va derivar vers un obert antifranchisme. Aquest canvi de perspectiva acabaria valent algunes represàlies, en forma de multes i segrest de números al final del règim. No obstant això, en els primers anys de vida cal destacar l'obertura d'un nou espai i l'aspiració de convertir-se en portaveu d'un sentiment ciutadà.

Pel que fa a continguts de proximitat, destaquen la secció «*30 días y 30 noches*» dedicada a l'actualitat, «*Figueras Deportiva*» i les entrevistes a personalitats –Jaume Vicens Vives, Víctor Català, Rafael Sánchez Mazas, Salvador Dalí, Alexandre Deulofeu, Marià Baig... A més, els primers anys va denunciar sovint la deixadesa de l'administració en alguns àmbits, i va pressionar el govern local perquè adoptés mesures d'adequació del Garrigal, on s'havia instal·lat el col·lectiu gitano, per a la recuperació dels Caputxins o l'actuació a l'antic hospital, en el qual vivien famílies en condicions insalu-

bres. Per combatre la indolència dels governants, els redactors van començar a assistir als plens de l'Ajuntament. El gest era tan insòlit que s'havien de portar taula i cadira per seguir la sessió. Van trobar una altra forma de denúncia en «*La Voz de los ciudadanos*», secció de cartes al director que seguia el model de *Destino* i sovint era elaborada des de la mateixa redacció. Des de l'anònimat, podien denunciar aspectes delicats i generar estats d'opinió. Davant la iniciativa, però, el 4 de desembre de 1954 Marès va aconsellar precaució a Dalfó, perquè era «*donde más peligro hay de algun resbalón*». No obstant això, el to constructiu afavoria que les crítiques fossin ben acollides per les autoritats.

Foment de la sardana. En els primers anys, són significatives les campanyes culturals: entre 1954 i 1960, va fomentar la sardana i va promoure la construcció d'un monument a Pep Ventura, i va apostar per la creació del Museu de l'Empordà, l'Institut d'Estudis Empordanesos, una Escola Municipal de Mú-

En Xavier Dalfó rebent de mans de l'alcalde de Figueres, Marta Felip, la placa d'homenatge de la ciutat de Figueres. Any 2014 // PROCEDÈNCIA: Ajuntament de Girona. CRDI (Fons El Punt Avui-Narcís Genís Reixach).

El 'Sol Ixent', de Cadaqués

REVISTA CREADA EL 1923 COM UNA INICIATIVA DE LA SOCIETAT CIVIL LOCAL, DESPRÉS DE DIVERSES INTERRUPCIONS, ARA VIU LA SEVA TERCERA ÈPOCA: AVIAT FARÀ CENT ANYS!

Cristina Masanés > TEXT // Mònica Ayats > FOTOGRAFIA

«Periodic el mes llevanti de la península, amb sotscriptors a tot arréu on el Sol done sa llum. Surt cada quinze dies en defensa de les llibertats individuals i col·lectives de nostra terra, portant als seus fills, escampats per tot el mon, noves i dades d'aquesta Vila per tots estimada i enyorada». Com una declaració d'identitat, així es presentava el *Sol Ixent* del 5 de setembre de 1923. Aquesta publicació de Cadaqués —el nom no dona lloc a dubtes—, la primera de què es té constància a la vila, havia tret el seu primer número el 5 de juliol d'aquest any. Fundada per un personatge molt actiu com va ser Iu Sala, qui va batejar-la, entre els seus membres fundadors hi havia també Àngel Trèmols, Antoni Julià, Jacint Pujol, Bernat Ferriol i Emili Pont. Amb un format de paper fi, semblant al dels diaris, tenia unes deu pàgines i sortia cada quinze dies.

Sol Ixent es presentava com el «periòdic de casa». Nascut com una iniciativa civil per part d'intel·lectuals del poble, el seu objectiu era informar de què hi passava contribu-

int així a consolidar la identitat col·lectiva, una funció que va complir amb escreix. La revista recollia la parla de Cadaqués, literatura i periodisme, i cohesionava el poble aquí i a fora. En uns anys en què la navegació a ultramar havia escampat pel món força cadaquesencs, entre els subscriptors de la revista, hi havia adreces a Cuba, Mèxic, Montevideo i Buenos Aires.

Amb un català que encara no havia incorporat la reforma de Fabra, la revista tenia col·laboradors de nivell, amb noms com Carles i Frederic Rahola, Josep Puig i Pujades o Eduardo Marquina. Però també comptava amb articles signats amb pseudònim: Neptú, Fuet, Cupido, Canta Clar, Almogàver... I és que, en temps de la dictadura de Primo de Rivera —alguns números es van editar amb el corresponent «Autoritzat per la censura»— i més endavant, amb la República, calia protegir-se, i més en un context tancat com el de Cadaqués. La revista mai va amagar el seu ideari catalanista, republicà i federal. Al número del 30 de maig de 1925, hi llegim: «*Sol Ixent* ha estat creat per

a infiltrar la moral al poble, fuetejar el caciquisme amb tota la seva força.»

«Era una revista dura, molt dura, i valenta. Radical». Ens ho explica Xavier Hernández Mor, responsable de la revista *Sol Ixent* avui dia. El *Sol Ixent* històric va sortir fins al juny de 1935, després de 266 números, que es diu molt ràpid.

Segona època. «Després d'un silenci llarg, l'any 1989 es va iniciar una segona època de la revista gestionada des de l'Ajuntament en un projecte impulsat per Firmo Ferrer, que llavors era regidor». Personatge estimat i respectat al poble, promotor de projectes de cultura, historiador per vocació i autor d'una desena de llibres, Firmo Ferrer va voler recuperar l'edició de *Sol Ixent* amb el mateix esperit que havia tingut en els anys vint i trenta: posar en valor la parla del poble i contribuir a mantenir el pols col·lectiu. La nova revista incorporava la fotografia alhora que reeditava algunes cobertes històriques dels anys vint i trenta. «Tenia unes deu o dotze pàgines i va sortir durant vuit anys. Sortia de manera irregular. En conjunt, es van editar uns tretze números.»

Però el nou *Sol Ixent* no va tenir mai el nivell de la primera època. «El problema va ser que va acabar sent un butlletí de l'Ajuntament, es donava veu a les diferents regidories i s'anava explicant què feien. De manera que es va

Tres portades de les diferents etapes de la revista de Cadaqués.

el que està passant, tot i que diria que ens en sortim millor en el primer sentit». Encara que en Mútur no ho explica, la revista vol posar l'accent també en la reflexió de temes més genèrics.

De fet, des de fa uns números, cada exemplar es planteja com un monogràfic entorn de temes com la natura, l'escriptura o el feminisme. D'altra banda, i des de fa set números, la portada, sigui fotogràfica, objectual o pictòrica, és signada per un dels artistes establerts a Cadaqués. *Sol Ixent* té col·laboradors del poble i de fora, redactors d'edat, com Teresa Marquina o el mateix Firmo Ferrer –fins que va morir ara fa un any–, i redactors joves, com Mercè Donat, Anna Miranda, Nausícaa Hernández, Ivan Prudkin, Marta Benedí i Héctor Notario.

«Aquest juny ha sortit el número 26. Entre les seccions fixes, i d'això n'estic molt content, recuperem articles del primer *Sol Ixent*, i és sorprenent les semblances que mostren amb coses que passen al poble avui». La revista, si bé té el suport d'un ajut municipal, té un finançament propi gràcies a la publicitat. «En un poble d'uns 2.700 habitants, fem un tiratge de 1.000 números. Molts ja són exhaurits: els primers catorze números i també el número 24.»

Si voleu conèixer-la, només heu de buscar el darrer *Sol Ixent*, el d'aquest estiu. Tot i que no és cert que hagi sortit durant cent anys ininterrompudament –la guerra i el franquisme van aturar-ne la impressió més de quaranta anys–, no tots els pobles tenen una publicació que aviat celebrarà els cent anys del primer número, un fet que reforça el caràcter singular d'un poble com Cadaqués. I per molts més! 📖

anar espaiant fins que va morir, l'any 1996 ja no va sortir més.»

El 'Sol Ixent' d'avui. Vuit anys més tard, la revista va sortir de nou, començant així una tercera època. I aquí sí que hi té molt a veure en Xavier Hernández Mor, a qui molts coneixen com Mútur Mor. Nascut a Barcelona, després de viatjar per bona part del planeta en els feliços anys dels *hippies*, quan es marxava sense data de tornada, va arribar a Cadaqués l'any 1975 atret pel mar. En Mútur, que surt a mar dues i tres vegades a la setmana des de fa molts anys, és un dels responsables, en el millor sentit,

que a Cadaqués se surti en caiac. «L'any 2004, un grup decidim impulsar de nou la revista *Sol Ixent*. Jo hi estic al capdavant però amb l'assessorament d'en Firmo Ferrer, l'Heribert Gispert, en Joan Vehí i en Ramon Riera. D'això fa quinze anys i la revista segueix endavant.»

En la seva tercera època, *Sol Ixent* sortia dues vegades l'any, tot i que, des de fa uns quatre anys, surt una sola vegada, a l'estiu. És una revista de gruix, amb 120 pàgines, un bon tractament de les imatges –en color– i un disseny acurat, a càrrec de Marta Ruescas Fondevilla. «Vol ser un arxiu del que va passar i donar alhora informació sobre

En Xavier Hernández Mor, en Mútur, és l'actual responsable de la revista 'Sol Ixent'. Al detall, en Firmo Ferrer que va ser l'impulsor, l'any 1989, com a regidor de l'Ajuntament de Cadaqués, d'una segona etapa de la revista // FOTO: Joan Juanola.

Recuperar una capçalera

NASCUT COM UN BUTLLETÍ DE L'ASSOCIACIÓ DE VEÏNS D'AGULLANA, 'EL TAP DE SURO' L'ANY 1988 VA REBRE EL PREMI 'TASIS TORRENT' A LA MILLOR REVISTA LOCAL

Enric Tubert > TEXT

El juny de 1984, moguts pel desacord amb una sèrie d'actuacions del consistori, un grup de 37 persones van crear i legalitzar l'Associació de Veïns d'Agullana. El president, en Joan Bech, i el vicepresident, en Joan Rimalló, van concloure que, sense una plataforma d'expressió des d'on poguessin compartir les seves idees i exposar el seu argumentari, era molt difícil que el seu missatge quallés entre la resta dels 650 veïns del poble i, per això, van decidir publicar un butlletí.

Presa la decisió es va acordar tirar endavant el projecte i recuperar la capçalera de la revista *Lo tap de suro* publicada a Agullana el 1897. Qui signa aquestes ratlles va assumir-ne la feina de director i es va crear un equip de redacció en el qual hi havia un representant de cada una de les entitats del poble: escola, societat de caçadors, club de futbol, societat la Concòrdia i la GECA. També es va aconseguir un llarg llistat de col·laboradors: Josep

Lluís Berdonces, Manel Boadas, Joan Budó, Roderic Darner, Maria Teresa Genís, Carles Guisset, Josep J. Campà, Albert Juanola, Clara Pérez, Florenci Rimalló, i molts altres.

El mes d'agost de 1985 es va publicar un número 0 sota l'etiqueta de *Butlletí informatiu i cultural de l'Associació de Veïns d'Agullana*. La forma de finançament es va plantejar com una suma de les quotes dels subscriptors, la venda directa, els ingressos per publicitat i els ajuts institucionals i sempre es va aconseguir quadrar la comptabilitat.

L'aventura de publicar *El tap de suro* va durar fins al primer trimestre de 1992, quan es va publicar el darrer número, el 22, i ja des del número 1 va passar a etiquetar-se

com a *Revista informativa i cultural editada per l'Associació de Veïns d'Agullana*.

Des d'un primer moment es va dissenyar una maqueta en la qual, més enllà de l'editorial, hi havia una sèrie de seccions fixes com una entrevista a un agullanenc insigne i que s'anomenava «Trefins agullanencs», una secció dedicada a cada entitat local, una secció crítica i satírica de notícies locals breus titulada «Escapilles», una pàgina d'entreteniments anomenada «Barrinaments» i en cada un dels números hi havia treballs dedicats a temes de patrimoni i de natura; també era freqüent publicar textos de creació literària, especialment poemes.

Un tret diferencial de la revista va ser posar en

Presentació del número 18-19 d'*'El tap de suro'*. D'esquerra a dreta, en Joan Antoni Guàrdia, alcalde d'Agullana; l'Enric Tubert, director de la revista; en Joan Badia-Homs, historiador; en Pere de Palol, arqueòleg; en Josep M. Salvatella, cap de cultura de la Diputació, i en Joan Saqués, cap de cultura de la Generalitat. Any 1991 // FOTO: Roderic Darner.

valor el material gràfic i ser molt rigorosos en el tractament de la seva autoria. El fet de tenir com a col·laborador fix el fotògraf Roderic Darner, responsable habitual del disseny de les portades, va convertir aquestes en un element clau de la imatge de la revista.

Durant els seus vuit anys d'existència, una de les fites més importants va ser l'obtenció del 8è Premi Tasis Torrent el 10 de desembre de 1988 a Berga. Aquest premi, concedit per la Diputació de Barcelona, destacava la millor revista local editada en poblacions de menys de 10.000 habitants i va suposar un reconeixement a la feina feta durant els tres primers anys de vida de la publicació i una injecció econòmica important que va permetre tirar endavant alguns projectes de millora de la revista.

El primer d'aquests projectes va ser la publicació d'un índex estructurat en tres blocs: temàtic, d'autors i procedència de les il·lustracions, relatiu als números corresponents al període 1985-1988. Amb un text introductori escrit per Jaume Guillaumet i unes tapes d'enquadració il·lustrades amb un dibuix exclusiu de Joaquim Bech de Careda, es pretenia posar en valor tota la feina feta en aquells primers 12 números i oferir als subscriptors una manera d'ordenar i guardar la col·lecció completa.

Un dels objectius de la revista va ser la publicació de números especials amb un tema monogràfic, com el número 3-4 dedicat a Lluís Marià Vidal o el suplement especial dedicat a l'església de Santa Maria d'Agullana publicat el març de 1991.

Un seguit de problemes personals i familiars d'alguns dels membres de l'equip de redacció van portar a un moment de pausa que no es va resoldre, i el número 23 ja no va arribar a la impremta.

L'Eleuteri Genís i en Joan Mallol van ser els creadors i col·laboradors del setmanari 'Lo Tap de Suro'.
PROCEDÈNCIA: Arxiu 'El Tap de Suro'.

Una aventura singular

Enric Tubert > TEXT

L'any 1897, en ple creixement demogràfic i amb una potent indústria del suro, la vida cultural al poble d'Agullana es va enriquir amb la creació d'un *Periòdic quinzenal, satíric, humorístic i literari*. Els seus creadors van escollir com a nom *Lo tap de suro*. Darrere d'aquest projecte cal destacar la figura d'en Joan Mallol i la d'Eleuteri Genís, els quals es van llançar a una aventura que va durar mig any, des de l'11 de gener de 1897 fins al 27 de juny del mateix any i que els va permetre publicar 12 números.

A partir del buidatge dels únics 6 números que s'han pogut localitzar, se sap que la revista es venia a un preu de 10 cèntims el número solt. La subscripció trimestral costava 1 pesseta a Espanya i 1,20 a l'estranger. Tenia una extensió habitual de 4 pàgines, tot i que el número 10, publicat el 31 de maig de 1897, tenia 16 pàgines i era un número especial dedicat a Sant Sebastià. La redacció i administració tenia la seva seu a la plaça de la Constitució d'Agullana i, al marge dels col·laboradors habituals com els fundadors Joan Mallol i Eleuteri Genís, destaquen les col·laboracions d'escriptors com Carles Bosch de la Trinxeria o la de Francesc Cambó, el qual en el número 10 va publicar 'Lo desvetllament de Catalunya'.

No s'ha localitzat cap exemplar del número 1, publicat l'11 de gener de 1897, amb la qual cosa es desconeix la declaració d'intencions que els movia a engegar aquell projecte. En canvi, sí que es coneix el darrer número, el 12, publicat el 27 de juny de 1897. En aquest, en un text titulat 'Arreveure', signat per la redacció, es deixa clar que el fet de deixar de publicar la revista ve motivat per la decisió d'un dels col·laboradors –Joan Mallol– de traslladar-se a viure fora del poble i confien a retornar, i anuncien la voluntat d'«introduir marcadíssimes reformes» en la publicació. Lamentablement no hi va haver retorn i tot va quedar en un balanç de 12 números publicats.

‘La Verna’, una font documental

L'ASSOCIACIÓ CULTURAL LA FRATERNAL ESPOLLENCA FA GAIREBÉ UN QUART DE SEGLE QUE PUBLICA AMB ESFORÇ, DOS COPS L'ANY, LES PETITES GRANS HISTÒRIES D'ESPOLLA

Isabel Guzmán > TEXT // Josep M. Dacosta > FOTOGRAFIA

La capçalera *La Verna* evoca una antiga font d'Espolla situada en un plec amable de la serralada de l'Albera. És un paisatge de conte, on les tramuntanades han encatit el terra amb fulles de vern d'un color de muntanya i han dibuixat un paisatge d'una bellesa incomparable. A l'entorn del broll d'aigua hi podem trobar agosarats excursionistes, caçadors de senglars, marrades de pastor i, de ben segur, alguna entremaliada fada d'aigua. Tanmateix és un nom ben trobat per una revista singular, que té com a objectiu recollir les petites grans històries d'Espolla. Qui edita la revista és l'Associació Cultural La Fraternal Espollenca. És gràcies al seu esforç que totes les novetats culturals i socials que succeeixen al municipi queden rescatades de l'oblit i es fixen en el paper imprès, com a record permanent d'un temps passat, en què tot era com es contava.

Mònica Bazán és la redactora de *La Verna* i ens explica que la publicació és possible gràcies a un equip divers, que «pot variar entre 25 i 30 persones: som força gent si penses que Espolla només té uns 425 habitants». Hi afegeix: «Jo faig la tasca de maquetació i redacció, i moltes vegades la fotografia de la portada. La revista surt dues vegades l'any, a l'hivern per Sant Sebastià, coincidint amb la Fira de l'Oli i l'Olivera, i a l'estiu per Sant Jaume, que és el nostre patró. La tirada habitual sol rondar els 150 exemplars», conclou la Mònica.

La Verna es publica habitualment en blanc i negre, excepte la portada i contraportada que s'imprimeixen en quadricromia. Únicament es va fer doble pàgina central en color per la important nevada

del dia 8 de març del 2010, «va quedar una imatge que semblava talment una postal alpina». Cal destacar que les notícies relacionades amb el temps tenen secció pròpia a la revista, i el responsable n'és en Roger Geli, autor que facilita les dades de pluviositat, temperatura o les fortes tramuntanades que sacsegen el territori. La revista vol ser també testimoni actual i acurat del dia a dia del municipi. Inclou el relat de les activitats que es fan al llarg de l'any a l'escola o les festes que s'organitzen, com l'Homenatge a la Vella o les Trobades de Cantadors, que coronen el Rei o la Reina de les Nyacres: «És un esdeveniment que aplega gent de tota la comarca, i sempre omplim». S'inclouen també escrits sobre plantes medicinals o excursions que es poden

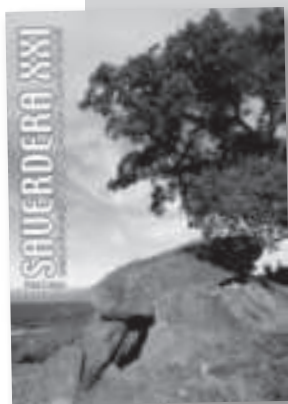
Des del primer número, publicat l'any 1995, 'La Verna' ha tingut un nombre important de col·laboradors. Al detall, la portada del número 54 del gener d'enguany.

realitzar dins i fora del municipi. Finalment, la revista conclou amb un poema escrit a la contraportada de la revista.

Personatges il·lustres. La publicació fa també referència a diferents personatges il·lustres vinculats al municipi. En són exemples el mestre Antoni Balmanya, innovador pedagògic i mestre molt estimat a qui es va dedicar l'escola del poble. O el reconegut arquitecte Josep Antoni Coderch, gran artífex de la construcció moderna en l'etapa de la postguerra que, per voluntat expressa, va demanar ser enterrat en el cementiri municipal. És també indiscutible protagonista, l'espellenca més universal, Fàtima Bosch, llicenciada en farmàcia, que va encapçalar l'equip pioner d'investigació genètica per a la curació de determinades malalties metabòliques.

Al final de la conversa, la Mònica enceta un somriure i ens explica una de les mil·lors històries del poble. «Fa temps va venir a Espolla el conegut actor Quim Masferrer, per representar l'obra de teatre *El Temps*. El dia indicat tot estava a punt a la Sala de la Societat Fraternal. Entrades venudes i públic entregat. De sobte, es va tallar la llum, la gent sense grans escarafalls van encetar pacientment tertúlia a la llum de les espelmes». En Quim Masferrer va quedar bocabadat d'aquella reacció singular i mesos més tard, quan la productora Brutal Media li va proposar gravar el primer programa del Foraster, no ho va dubtar ni un segon, va triar Espolla, el poble amb la gent més pacient i peculiar de la comarca.

A Palau, 'Saverdera XXI'

José Luis Bartolomé > TEXT

Aquesta tardor vinent s'estamparà –*Deo volente*– el número 25 de *Saverdera XXI*, una efemèride propícia per celebrar les nocs de plata i fer un escrutini del que ha suposat, com a mitjà d'opinió i de recerca del patrimoni cultural del Balcó de l'Empordà, des del desembre de 2002. Fins aleshores Palau-saverdera només tenia la revista del consistori municipal, *La Candelera*, de fort contingut publicitari i de programes de la festa major d'hivern, amb escassos escrits sobre història, tradicions i d'altres estofes.

Saverdera XXI va sorgir galgada amb la seva gestora, l'Associació de Veïns del poble. Els primers dos anys, així com el 2007, va tenir periodicitat semestral, i servia en part de crònica de les activitats rellevants de la Fira del Paisatge, que organitzava la mateixa entitat. En una primera etapa els redactors capdavaners foren l'Ignasi Aragay i en Toni Llobet. Després d'una curta transició, dels números 10 al 12, s'incorporà amb plena dedicació qui escriu aquestes línies. L'ànima de les portades, contraportades i algunes seccions habituals de muntatges fotopoètics sempre ha estat en Joan Padrosa. La revista s'ha anat renovant en el disseny, en la presència del color i la textura del paper, s'han mantingut seccions clàssiques com 'Entrevistes' –converses amb vilatans de cert renom–, 'Palau portes endins' –microhistòries sobre l'origen i evolució dels comerços i indústries locals–, 'Patrimoni' –estudis sobre la riquesa natural, històrica i literària del poble o perifèries–, un calaix de sastre anomenat 'Un xic de tot'... El tema més recurrent al llarg dels anys ha estat l'Escola Martí Inglès, construïda per la Mancomunitat de Catalunya, que n'ha ocupat tres articles, i que prendrà nou protagonisme quan se celebri el centenari de la seva inauguració, el maig del 2020.

L'elenc de col·laboradors inclou signatures locals i de foranes, algunes puntuals, d'altres practicant el 'guaret', un grapat han estat els regulars. Anotem de l'esbart local: Ricard Aiguabella, Miquel Alsina, Ignasi Aragay, Marc Ayter, J.L. Bartolomé, Marta Buscató, Remei Buscató, Rosa Casanovas, Martí Caussa, Isabel M. Cortada, Toni Llobet, Lliberata Macau, Cristina Mallol, Carme Montenegro –presidenta de l'associació veïnal–, Ramon Muntada, Josep M. Najes, Dolors Padrosa, Joan Padrosa, Valentina Pagnucci, Teresa Peris, Arnald Plujà, Mariona Prat, Carme Rius, Manel Seco, Mateu Turró, Rafel Vila... Del florilegi dels visitants: Kim Agustí, Albert Alemany, Marta Ball-Ilosera, Josep M. Barris, Laura Bartolomé, Roser Bech, Josep M. Bernils, Francesc Canet, Gerard Carrión, Josep Colls, Josep Comas, Joan Constants, Josep M. Dacosta, Josep Espigulé, Ponç Feliu, Joan Ferrerós, Pere Font, Salvador Guerra, Adelina Herrera, Pere Horts, Toni Ibanyes, Eduard Marquès, Dolors Padrós, Miquel Pairoli, Enric Pallarés, Josep M. Pastor, Salvi Pi, Joan Antoni Poch, Joan Manuel del Pozo, Joan Plana, Santi Puig, Rosa Puig, David Pujol, Lluís i Isabel Vendrell, Lluís Vidal i Carme Vila. La tasca de cerca de contribuïdors ha suposat sovint el contacte amb entitats i organismes com parcs naturals, arxius, centres excursionistes i escolars, grups de recerca i d'altres publicacions de caire local o comarcal com la mateixa revista *Alberes*.

Saverdera XXI s'enorgulleix de la seva autonomia de gestió, del seu compromís sense treves amb el poble, amb reportatges crítics sobre la gestió política del municipi en moments de monocromia i apatia social, de la defensa constant del medi i de fer de lligam generacional amb els veïns. La nostra tasca continuarà essent de detectius d'històries semioblidades, de remenar el passat i fotografiar el present. La nostra aspiració ha estat i serà esdevenir una eina valuosa de consulta que compleменти el fons local de la biblioteca Isidre Macau.

MEMÒRIA FOTOGRÀFICA > RETRATS

M4

Retrat d'exterior de cos sencer d'un noi d'Agullana amb una gorra a la mà.

ANY: AL VOLTANT DE 1940
AUTOR: NO IDENTIFICAT
PROCEDÈNCIA: INSPAI,
COL·LECCIÓ DE QUIM GIRÓ

M5

Retrat d'estudi de cos sencer d'una dona molt elegant a l'Escala.

ANY: 1910-1920
AUTOR: FOTÒGRAF JOSEP
ESQUIROL, DE L'ESCALA
PROCEDÈNCIA: INSPAI, FONDS I
COL·LECCIÓ EMILI MASSANAS
BURCET

M6

Retrat d'estudi de mig cos de la Lolita –de cognom Gratacós o Farraró– vestida de gala amb un abric de pèl i amb els cabells recollits.

ANY: 1917-1920
AUTOR: OCTAVI UNAL
PROCEDÈNCIA: COL·LECCIÓ D'IMATGES
DE L'ACAE, FAMÍLIA GRATACÓS
FARRARÓ DE FIGUERES. TARGETA
POSTAL CEDIDA PER LA DOLORS SOLÀ
PLANELLA DE FIGUERES

PATRIMONI

ARQUEOLOGIA

El castell d'Hortal 78

ANTONI EGEA [Girona, 1957. Historiador]

ARQUITECTURA

Torres de cria per al xoriguer petit 80

GUILLEM MAS [L'Esquirol, 1976. Biòleg]

HISTÒRIA

De la Jonquera a Sevilla 82

JOSEP CLARA [Girona, 1949. Historiador]

LLENGUA

Refranys vinculats al territori 84

SARA BORRELL [Albons, 1989. Filòloga]

ART

Frederic Marès, escultor 86

ANNA PUJOL BATLLOSERÀ [Siurana d'Empordà, 1993. Historiadora de l'Art]

La granota roja, una gran desconeguda de l'Albera.
FOTO: Joan Ferrer.

FAUNA

La granota roja 88

JOAN FERRER [Barcelona, 1974. Herpetòleg i naturalista]

PLANTES I REMEIS

Olis essencials a Pontós 90

ANNA M. OLIVA [Torroella de Montgrí, 1966. Biòloga]

Torres de cria per al xoriguer petit

Paisatges Vius construeix torres de nidificació per al xoriguer petit a l'Alt Empordà amb tècniques de bioconstrucció per recuperar aquest ocell amenaçat

Tot i que es construeixen en indrets més o menys amagats i lluny dels camins principals, és possible que en alguna ocasió, ja sigui des del cotxe o tot passejant, us hàgiu fixat en unes edificacions de poca superfície, però bastant altes i amb tot de petits forats a la planta superior. Es tracta de torres de cria per al xoriguer petit. De moment n'hi ha quatre a l'Alt Empordà, tres de les quals han estat construïdes per Paisatges Vius, una entitat dedicada a la conservació de la natura de manera compatible amb les activitats socioeconòmiques del territori.

El xoriguer petit (*Falco naumanni*) és un petit falcó que s'alimenta de grans insectes i petits vertebrats –ratolins, talpons, sargantanes i ocells petits–. A diferència del xoriguer comú (*Falco tinnunculus*), que està entre nosaltres al llarg de l'any, el xoriguer petit és migrador i passa l'hivern a l'Àfrica. Marxa al setembre per tornar al març. I sempre torna al lloc on ha nascut: són filopàtrics.

A Catalunya el xoriguer petit viu en zones agrícoles de secà de terra baixa amb abundants marges on trobar aliment, uns espais que cada vegada estan més amenaçats per projectes de concentració parcel·laria i transformació en regadiu. El xoriguer petit es va extingir de Catalunya als anys vuitanta i des de finals dels noranta la Generalitat de Catalunya manté un projecte de cria en captivitat que suposa l'alliberament d'un centenar d'exemplars cada any.

Avui dia hi ha escassament unes cent parelles repartides en dues àrees: unes seixanta parelles crien a la Plana de Lleida i unes quaranta ho fan a l'Alt Empordà, concentrades sobretot a les fal·des de l'Albera, als Aiguamolls de l'Empordà i al cap de Creus. La tendència els darrers anys és lleugerament negativa, raó per la qual a Catalunya es considera encara una espècie amenaçada, així doncs cal emprendre accions de conservació.

Encara que la principal amenaça del xoriguer és la pèrdua de qualitat dels espais agraris, a l'Empordà hi havia un problema més significatiu: la depredació de nius per part de mamífers terrestres com rates, fagines, genetes... I és que el xoriguer petit acostuma a criar en petites colònies d'entre dues i quinze parelles situades en edificacions del medi rural com masies, edificis agrícoles, esglésies... que solen ser accessibles per als seus depredadors.

La població a Girona no es considera autosostenible per si mateixa ja que encara depèn de l'allibe-

rament d'exemplars criats en captivitat, per això el Projecte Naumanni100 de Paisatges Vius té com a fita assolir les 100 parelles reproductores abans del 2025, un número que ja garantiria una població viable. Per assolir aquest objectiu el projecte se centra en l'arrel del problema –la depredació de nius– i l'estratègia es basa a oferir als xoriguers una xarxa de noves colònies que no siguin accessibles als depredadors.

Des del 2013 Paisatges Vius ha construït tres torres que compleixen unes premisses bàsiques: tenir certa altura i parets lliures per evitar l'accés de depredadors, poder acollir un mínim de vint parelles i que estiguin situades prop dels llocs òptims de caça. No obstant això, cada torre té un disseny adaptat al seu entorn i està construïda amb unes tècniques i uns materials diferents que els hi confereix un caràcter propi a cada una.

La primera torre es va aixecar el 2014 a la finca del mas Hortús, al terme municipal de Rabós, gràcies a un acord de custòdia amb els propietaris de la finca, la família Simon, dedicada a l'engreix de vedells i a la producció de farratge. Es va imitar el model que ja s'utilitzava amb èxit a Lleida, on se n'havien construït una desena: planta quadrada de 3 x 4 metres, teulada simètrica a dues aigües amb una altura de 5,5 metres al carener i 36 forats –9 per paret–. Per a la construcció es van utilitzar materials i tècniques convencionals: fonamentació de formigó armat, parets de totxo de formigó, bigues de formigó armat i teulada amb teula àrab. Se li

Inauguració de la torre de Palau-saverdera amb constructors, fusters, propietaris i altres persones implicades en el projecte.

PROCEDÈNCIA: Arxiu Paisatges Vius.

utilitzar per fer de replè en la fonamentació i la bancada interior. L'estructura interna

de la torre es va fer amb fusta d'abet Douglas, mentre que les parets es van omplir amb terra-palla –una barreja de palla llarga segada d'un camp proper amb fang de la mateixa parcel·la–. El revestiment es va fer amb un arremolinat fi de calç hidràulica i terra local per donar-li un color similar al de l'entorn.

La tercera torre es va construir el 2018 a la finca del mas Marès, propietat del Celler Espelt, amb qui també es va signar un acord de custòdia. Està situada enmig de vinyes, dins del Parc Natural de Cap de Creus. En aquest cas la torre també es va fer segons l'arquitectura ecològica, però amb un disseny totalment diferent: per tal d'assemblar-se a les torres de guaita que hi havia als masos de la zona, es va decidir fer-la rodona, amb una base de 4,7 metres de diàmetre. Aquesta forma també permet resistir millor els embats de la tramuntana. L'estructura bàsica de la torre són panots o blocs de terra crua o tova, fabricats manualment un a un amb terra de la finca. Aquest material dona com a resultat una estructura molt pesada que garanteix encara més resistència a la torre. Com que és terra cal aïllar-la de la humitat, de manera que a la base es va construir una bancada de pedra simulant els murs de pedra seca de l'entorn. De la coberta en destaca sobretot la seva forma circular en forma de con i el material utilitzat: la fusta d'abet Douglas.

El disseny i la direcció d'obra de les dues darreres torres va anar a càrrec de Miquel Escobar, mentre que de la construcció va encarregar-se'n Oriol Balliu.

va haver de fer una capa de pintura per integrar-la paisatgísticament.

Arquitectura ecològica. La segona torre es va construir el 2016 a Puig de Llorí, una finca propietat de l'Ajuntament de Palau-saverdera que era utilitzada il·legalment per abocar-hi restes d'obra i jardineria. A l'acord signat amb l'ajuntament, Paisatges Vius es va comprometre a dignificar l'espai, començant per la construcció de la torre. El disseny de la torre es va pensar segons

els principis de l'arquitectura ecològica. Es va fer encaixar amb la geometria natural de l'entorn i es va orientar de manera que una de les seves cantonades tallés la tramuntana. La coberta és a dues aigües, però asimètrica i les dimensions mantenen la proporció àuria –2,65 x 4,15 metres de base i entre 5,20 i 5,70 metres d'altura–. Té un sistema de ventilació creuada. Per a la construcció, es van utilitzar materials i tècniques de bioconstrucció. En aquest sentit les restes d'obra presents a l'espai es van

A dalt, la torre del mas Marès entre vinyes. A sota a l'esquerra, la torre del mas Hortús i, a la dreta, la de puig de Llorí. Al detall, un xoriguer petit // PROCEDÈNCIA: Arxiu Paisatges Vius.

Vins de Postal

www.vinsdepostal.com